

Katoliški GLAS

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:

34170 Gorica, Riva Piazzutta, 18 - Tel. 83-177

PODUREDNIŠTVO:

34135 Trst, Vicolo delle Rose, 7 - Tel. 414646

Letna naročnina, Italija Lir 8.000

Letna inozemstvo » 13.000

Letna inozemstvo, USA dol. 15

Poštno čekovni račun: štev. 24/12410

Leto XXIX. - Štev. 36 (1469)

Gorica - četrtek, 15. septembra 1977 - Trst

Posamezna številka Lir 200

Odnos katoličani in komunistične partije

V okviru predavanj »Draga 77« na Opčinah v nedeljo 4. septembra je bilo zastavljeno tudi vprašanje o sodelovanju med kristjani in komunističnimi partijami. Konkretno je vprašanje zvenelo: »Ali je komunistična partija pripravljena deliti oblast s kristjani?«

Na to vprašanje so se oglasili nekateri in zelo prepričevalno zagovarjali, da mora tudi kristjan pomagati graditi socializem. Pri tem zagovoru je šlo za nekaj ustaljenih trditev iz sodobne govornice, ki jih srečujemo vsepovsod. Zato ne bo odveč, če si problem ogledamo od bliže.

ENA TRETJINA SVETA ŽIVI POD KOMUNISTIČNIMI REŽIMI

Letos v oktobru bo minilo 60 let, odkar je prva komunistična partija prišla na oblast v Rusiji. V teh šestdesetih letih in zlasti po zadnji vojni so se še druge številne partije dokopale do oblasti po raznih poteh: nekatere brez revolucije, večina pa s krvavo revolucijo. Zadnje v tej vrsti so partije v Južnem Vietnamu, v Kambodži in v Laosu. Če gledamo na razsežnost ozemlja in na število prebivalcev, živi danes pod komunističnimi režimi dobra tretjina sveta (14 večjih in manjših držav). Vzorec je torej dovolj velik, da lahko presodimo, kako poteka sodelovanje med partijami in vernimi ljudmi.

OBLAST PRIPADA SAMO PARTIJI

Cetudi se danes partije med seboj precej razlikujejo in mnoge ne priznavajo več vodstvene vloge Moskve in sovjetske partije, kot za časa Stalina, vendar imajo vse eno skupno lastnost. Poleg sebe ne trpijo nobene druge politične sile. Edina oblast v državi je partija. Ta ureja vse življenje državljanov. Kdor ni partijec, nima pri vodstvu države nobene besede. To se pravi, da je povsod odpravljen politični pluralizem, ki je značilen za svobodno demokracijo. Vodstvo družbe pripada izključno eni skupini državljanov, tistim, ki nosijo v žepu partijsko izkaznico, vsi ostali so odrinjeni od oblasti. To pa ne glede, ali so partiji pomagali na oblast ali so se ji upirali ali z njo sodelovali v času revolucije ali so se proti njej borili. Če niso v partiji, je usoda enih in drugih enaka: porinjeni so na raven drugorazrednih državljanov.

Vendar to ni lastno samo komunističnim režimom, temveč je usoda pod vsemi diktaturami, kar jih pozna zgodovina. Tisti, ki smo doživeli fašistično diktaturo, vemo iz lastne izkušnje, kaj pomeni biti državljani druge in tretje kategorije.

NEKATERI KRISTJANI SODELUJEJO S PARTIJAMI

Kljub tem 60-letnim izkušnjam so pa še zmeraj številni tisti kristjani, ki menijo, da je sodelovanje s komunistično partijo možno in tudi koristno. Zato vemo, da so številni verni kristjani, ki so sprejeli sodelovanje s komunistično partijo v Italiji. Danes so nekateri senatorji, drugi poslanci PCI, tretji imajo kake druge nižje funkcije v partiji. Isti pojav je v Franciji in drugod po zahodnem svetu.

KRITIKA TAKEGA SODELOVANJA

Kaj reči k temu pojavu? Prvič, da se iz zgodovine in izkušnje niso ničesar naučili. Tudi Edvard Kocbek in slovenski krščanski socialisti so verovali, da bodo delili oblast s partijo, pa so se ušli. Prav tako so se ušli bonci v Južnem Vietnamu, ki so sodelovali s komunisti v času osvobodilnega boja: vsi so danes porinjeni vstran, če niso končali v zaporu ali v raznih taboriščih za prevzgojo.

Drugič: Taki katoličani ne ljubijo svobode in demokracije, saj vedo, da sodelujejo pri stranki, ki je zagovornica diktature, čeprav diktature proletariata. Narava vseh diktatur je pa enaka. Kristjan državljani pa bi moral predvsem ljubiti svobodo in se zanjo boriti.

Tretjič: Taki kristjani ne ljubijo svoje Boga. Tudi na Opčinah smo znova slišali, da je Karl Marx trdil, da glavna ovira za »novo družbo, novi svet« ni kapita-

lizem, temveč BOG, zapisan z veliko začetnico. Zato se partija, ko pride na oblast, ne bori toliko za brezrazredno družbo, temveč predvsem za družbo brez slehernega Boga, pisanega z veliko ali z malo začetnico. Pri tem pri partijah ne gre samo za kako filozofsko trditev, ampak za družbo, ki jo vsaka po svoji poti hoče doseči kot zadnji cilj. Nobena partija na oblasti se ni še temu odrekla. Na Opčinah smo sicer slišali, da nekateri marksistični filozofi in sociologi drugače menijo, toda praksa partij se na njih mnenja ne ozira.

Četrtič: Taki verniki ne ljubijo svojega sočloveka-kristjana. Naš Učenik Jezus Kristus nas namreč uči: Išcite najprej božjega kraljestva in vse drugo vam bo napravljeno. »Politik«-kristjan bi moral zato graditi tak družbeni red, v katerem bi bilo vsakemu vernemu človeku predvsem možno brez strahu živeti po svoji vesti in ne samo imeti večji ali manjši kos kruha. Komunistični režimi pa, menimo, niso najbolj idealen družbeni red za verne ljudi.

Petič: Taki kristjani so kristjani z manjvrednostnimi kompleksi. Prepričani so namreč, da je partija poklicana, da vodi človeško družbo, da vodi državo, verni državljani da niso tega sposobni. Vernost je zanje kompleks pri vodstvu javnih zadev, ali, če hočete, zanje je to »klerikalizem«, najhujše zlo tudi za mnoge verne Slovence. Zato naj verni državljani lepo ubogajo, pridno delajo, skrbno molčijo, glasno hvalijo novi družbeni red in, če se jim zdi, tudi privatno molijo. Bog pa ne da, da bi se vtikali v javne zadeve, zlasti kadar jih partija ne potrebuje.

KRISTJANI BREZ KOMPLEKSOV

Vsi verni ljudje pa nimajo takih manjvrednostnih kompleksov pred partijami. Zato tudi vsi ne molčijo in vsi ne hvalijo. Odtod oporečniki, disidenti na vzhodu, kritični kristjani na zahodu. Mnogi verniki so za resnično svobodo vseh državljanov, za njih enakovrednost in enakovrednost. Zaradi tega ne želijo graditi nove družbe, kot so jo gradili sužnji pod rimskimi cesarji, niti ne kot tlačani pod grofi in tudi ne kot proletarci v preteklosti v službi trdosrčnega in ošabnega kapitalizma. Zato menijo, da je pravična tista družba, kjer so vsem državljanom, brez ozira na kako strankarsko izkaznico, dane enake možnosti tudi pri političnem vodstvu javnih zadev. Za tako družbo se tudi borijo s političnimi sredstvi.

Kdaj bodo komunistične partije priznale in uresničile to pravico vseh državljanov? K. H.

Napad na Zahod in sovjetske oporečnike

Na slovesnosti ob stoti obletnici rojstva revolucionarja Feliksa Džerdzinskega, prvega vodje zloglasne »Čeke« ter komisarja za notranje zadeve je imel govor Jurij Andropov, ki je predsednik sovjetskega odbora za državno varnost (KGB), z drugo besedo šef policije v državi. Slovesnosti se je udeležilo vse partijsko vodstvo z Brežnjevom in Kosiginom na čelu.

Andropov je dejal, da sta za sovjetske zakone značilna resnični demokratizem (!) in visok humanizem (!!). Pri tem pa je priznal, da so v nekih letih te zakone zatemnili nezakonita zatiranja in kršitve načel socialistične demokracije. Te kršitve so bile povezane s kultom osebnosti in v nasprotju s sistemom socialistične družbe.

Nato se je Andropov sprijel nad sovjetske oporečnike. Označil jih je za odpadnike, za ljudi, ki so se odtrgali od ljudstva, ki kršijo zakone, oskrbujejo Zahod s klevetami in lažnimi govoricami. Obstoj teh oporečnikov ne bi bil mogoč, če se ne bi vmešavali zahodni tisk, diplomatska predstavništva in razne obveščevalne službe. Tako je zdaj oporečništvu postalo svojevrsten poklic, ki ga vzdržujejo z valutno in drugo podporo, s čimer se le malo razlikuje od vohunstva. Seveda se ne smemo čuditi, da je sredi 250 milijonov ljudi v sovjetski družbi tudi nekaj takih posameznikov kot so tudi tatovi, verižni-

Ob obletnici potresa

Dne 15. septembra 1976 smo slovenski verniki imeli svoje vsakoletno romanje na Barbano. Med mašo, kmalu po 11. uri nas je potreslo. Bilo je nekoliko strahu, a nič škode. Toda pozneje smo iz poročil zvedeli, kako hudo je potres prizadel prebivalstvo Furlanije in Slovenske Benečije, dosti huje kot v mesecu maju.

Ob tem drugem potresu je bila posebno prizadeta morala prebivalcev. Spominjam se, da sem čez dober teden vozil z avtom v Žabnice in nazaj. Vse vasi od Tričezima do Pontebe so bile kot izumrle. Ob prvih večernih urah ni bilo na cesti žive duše, po hišah nikjer luči. Kot bi vse pobrala kuga.

Danes je po enem letu precej drugače. V vse vasi se je povrnilo življenje, mnogo hiš so obnovili, še več pa je montažnih hišic, ki so jih postavili preko zime. Reči smemo, da ima vsakdo vsaj streho nad glavo.

Toda prav sedaj je prišel nad prebivalce nov potres, ki ni prizadel njihovih hiš, temveč njihove duše in srca. Pred nekako enim mesecem se je namreč začelo govoriti in pisati o »škandalih« pri delih za obnovo. Župana iz občine Maiano je neko podjetje iz Savone obdolžilo izsiljevanja, češ da je zahteval nagrado 15 milijonov lir za naročilo montažnih hiš pri njih podjetju. Zadeva je prišla pred sodnika. Vanjo so potem zapletli še osebnega tajnika vladnega komisarja Zamberletti, češ da je tudi tajnik zahteval odškodnine. Nato so se spomnili še na bivšega župana v Reziji, ki je ba je za nekaj časa utajil nekaj milijonov lir. Ker ena češnja vleče drugo, kot pravi pregovor, prihajajo sedaj glasovi še o tej in oni nerednosti v času prve obnove.

Dr. Zamberletti, ki je ves čas svoje komisarske uprave ostal poštenjak, je podal ostavko kot notranji podminister, češ da želi na ta način olajšati sodnim oblastem pot do resnice.

Italijanski časopisi, ki so vedno željni senzacij, so se na te prime-

re nepoštenja vrgli kot lačen pes na kost. Zadevo Kapler so bili že preveč obrali, zato so jim prav prišli škandali v Furlaniji. Toda po našem mnenju to ni pošteno. Gotovo je, da so bile nerednosti in nerodnosti v prvem času po potresu. Gotovo je, da je koga premagala skušnjava, ko je imel opravka s tolikimi milijoni in tudi milijardami. Poleg tega je vladala povsod velika zmešnjava. Sprva ni bilo jasnih zakonskih predpisov, mnogi so si pomagali kakor so vedeli in znali. Povrhu je bila zima pred vrati, ljudje v šotorih. Zato so vladni komisari in tudi deželna vlada bili prisiljeni, da so mrzlično delali in da niso mogli vsega kontrolirati kot bi bilo prav.

Vse to je treba upoštevati, če hočemo danes pravično oceniti poverebe in podkupnine, ki so v tem času nastale. Bile so, toda le majhne v primeri z ogromnimi možnostmi, ki so jih ti ljudje imeli, da bi se okoristili. V dolini Belice na Siciliji je po potresu izginilo 300 milijard, pa nihče ne ve kam. V Furlaniji so pa zaradi nekaj milijonov zagnali tak vik in krik. Vendar je tudi to prav. Naj služi v prihodnje, da se podobne reči ne bodo dogajale pri nadaljnji obnovi, ki se pravzaprav mora šele začeti.

Furlani in Slovenci v Terskih dolinah pa naj ne izgubijo zaupanja vase in v svoje izvoljene zastopnike zaradi nekaterih nepoštenjakovičev.

Okrepitev ameriških radio-oddaj

Ameriški predsednik Carter je predložil Kongresu ZDA načrt za prispevke oddajniku »Glas Amerike«, pa tudi postajama »Radio Liberty« (Svoboda) in »Radio Free Europe« (Svobodna Evropa). Prvi naj bi svojo slišnost okrepil za eno četrtno, druga dva oddajnika pa naj bi jo podvojila.

V svojem pismu Kongresu pravi Carter med drugim: »Naša vlada odločno podpira mednarodne radio-oddaje ZDA kot del naše obveznosti pri prostem pretoku informacij in idej... Te postaje so bile dolga leta bistvena sestavina v življenju narodov vzhodne Evrope in Sovjetske zveze.«

»Radio Liberty«, ki je namenjen poslušalcem v Sovjetski zvezi, oddaja v 16 tiskanih jezikih. »Radio Free Europe« pa je namenjen satelitskim državam vzhodne Evrope in oddaja v šestih jezikih. Obi postaji imata svoji središče v Münchnu na Bavarskem. Od 1973 ju nadzoruje poseben odbor ameriškega Kongresa.

Predsednik Carter predlaga, naj bi obe postaji dobili 11 novih oddajnikov s skupno močjo 2.650 kilovatov. Oddajniki so v Zah. Nemčiji, Španiji in na Portugalskem. Sovjetska in njuni sateliti oddaje stalno motijo.

»Glas Amerike« pa naj bi dobil 12 novih oddajnikov za vzhodno Afriko in zahodni Pacifik. Sedaj jih ima skupno 113, v prekomorskih deželah 72.

Dodatna sredstva za »Radio Free Europe« in »Radio Liberty« naj bi znašala 14 milijonov dolarjev na leto (dosedaj staneta 53 milijonov) in za »Glas Amerike« 30 milijonov (dosedaj stane 69 milijonov dolarjev).

Carter vidi v omenjenih radijskih oddajah vsebinsko razliko. »Glas Amerike« izraža in pojasnjuje v glavnem uradno politiko ZDA, ameriških ustanov in družbe. Ostali dve postaji pa »opogumljata konstruktivni razgovor med narodi Sovjetske zveze in onimi vzhodne Evrope«.

OD TEDNA DO TEDNA

■ Neznanci so oskrnili spominski kamen na Kamenici, kjer prirejajo zadnja leta beneški Slovenci prijateljska srečanja med sosednimi narodi. Na kamnu je napis v beneško-slovenskem narečju. Zlikovci so ta napis premazali z rdečo barvo in z napisi kot »Qui siamo soltanto italiani« in »Qui siamo italiani e basta!«

■ Prof. Vittorio Strada, ki so mu sovjetske oblasti najprej vizum odrekale, je le mogel z založnikom Einaudijem odpotovati v Rusijo. Menda se je za Strado zavzelo italijansko ministrstvo za zunanje zadeve, pa tudi PCI je posredovala, saj je Strada njen član.

■ Po 24 dneh potovanja po Sovjetski zvezi, postanka v Sev. Koreji in bivanja na Kitajskem se je Tito vrnil v Beograd. Večstotisočglava množica ga je navdušeno

pozdravljala vzdolž poti od surčinskega letališča do Uziške ulice, kjer Tito v Beogradu stanuje.

■ Generalni tajnik OZN Kurt Waldheim je objavil letno poročilo, v katerem pravi, da so Južna Afrika, Ciper in Bližnji vzhod najnevarnejša žarišča napetosti v svetu. Leta 1977 se je sicer začelo v znamenju upanja, je pa postalo leto velike zaskrbljenosti in resnih groženj za svetovni mir.

■ Na Norveškem je blok tako imenovanih meščanskih strank (konservativci, krščanski demokrati in stranka centra) za en sedež presegel do sedaj vladajočo delavsko stranko. Prvi so skupaj dosegli 78 sedežev, drugi sami pa 77. Delavska stranka je proti pričakovanju porasla od 62 sedežev v letu 1973 na 77; njen zaveznik, socialistična stranka, pa je doživela uničujoč poraz. Nazadovale je od 15 poslanskih mest na enega samega. Od meščanskih strank so bili najbolj uspešni konservativci. Osvojili so 41 sedežev (+12); krščanski demokrati jih bodo imeli 21 (+1), stranka centra pa 12 (—9).

■ V Španiji in Egiptu je prišlo do hujših železniških nesreč. Blizu mesta Valencia sta trčila brzec in osebni vlak. Bilo je pet mrtvih in 25 ranjenih. V Egiptu pa je zaradi prevelike hitrosti iztiril vlak, ki je bil namenjen v Assiut. Ta nesreča je terjala 16 mrtvih in 130 ranjenih.

■ V Franciji so usmrtili z giljotino nekoga poljedelskega delavca iz Tunizije, ki je leta 1974 po dolgem mučenju ubil svojo prijateljico, zlorabil pa štiri mladoletne. To je že tretji primer, da je predsednik republike Giscard d'Estaing zavrnil pomilostitev.

■ V Honoluluju na Havajskih otokih se je končal VI. svetovni kongres o psihiatriji. Po splošni razpravi je bila sprejeta resolucija v desetih točkah, ki zlasti poudarja spoštovanje osebnih svobod in v psihiatriji. Na kongresu je bilo namreč večkrat govora o zlorabi psihiatrije v Sovjetski zvezi, ko oblasti politične oporečnike enostavno onemogočijo s tem, da jih pošljejo v umobolnico. Seveda so sovjetski zastopniki take obtožbe odklonili kot »podlo izzivanje«, čeprav je v zahodnih državah že vrsta sovjetskih državljanov, ki so šli to pot duševnega mučenja.

■ V Čilu so proslavili štiriletnico zrušenja levičarskega režima predsednika Allendeja, po svetu pa so bile istočasno razne manifestacije zoper vojaški režim generala Pinocheta. Ta je ob tej priložnosti dejal, da zaenkrat njegova vlada ne misli odpraviti nekaterih ukrepov, ki omejujejo svobodo v državi. Dejaj je tudi, da Čile ne potrebuje aplavzov ali uslug s strani inozemstva. V Južni Ameriki, da so vojaški režimi edine rezerve moči, ki lahko rešijo celovitost in suverenost lastnih držav pred podtalno, ideološko in nasilno dejavnostjo mednarodnega komunizma.

Biserni jubilej Fatime

NAZARÉ

Po ogledu cerkve in bazilike v Batalhi so naši romarji nadaljevali pot do mesta Nazaré ob Atlantiku. Tam jih je čakalo kosilo, pa tudi vrsta doživetij, povezanih z davno preteklostjo.

Zgodovina Nazaréja je zmes legend in resničnosti, ki takole izzveni: Bilo je 14. septembra 1182, ko je Don Fuas Roupinho (Rupinjo), župan kraja Porto de Mos, v meglenem jutru zasledoval jelena, ki ga je hotel ujeti na vsak način. Nenadoma se je znašel na robu prepada nad bobnečo morsko obalo. Že je konj s prvimi nogami obvisel v zraku, ko je jezdec zaznal nevarnost in vzkliknil na pomoč k Mariji. Konj se je obdržal v zaletu ter rešil sebe in gospodarja. Iz hvaležnosti je don Roupinho dal postaviti nad prepadom kapelo s podobo Matere božje, ki jo je menih Roman v 8. stoletju prinesel iz Španije.

Danes stoji v bližini te kapele cerkev, mogočna v svoji starodavnosti in slogu, ki izraža portugalsko zemljo. Pod milostno podobo je napis, ki pravi: »A partir de 1182 vem recebendo continuas homenagens da alma portuguesa. Saludemola com todo o afecto de filhos! Confiamos no seu poder de Rainha e no seu amor de Mãe!« (Od leta 1182 prejema neprestano čiščenje od portugalske duše. Pozdravimo jo z vsem sinovskim čustvom! Zaupajmo v njeno moč Kraljice in v njeno ljubezen Mater!).

Postanek v Nazaréju je vsem pričaral pozicijo ribiškega naselja, ki je zaživel v letu 1643, doživelo vrsto napadov s strani holandskih in alžirskih piratov ter je danes istočasno ribiški in turistični kraj, ki privlači obiskovalce z vsega sveta. Kosilo je bilo v petem nadstropju hotela s pogledom na obalo, tipično portugalsko, z ribjimi jedmi in z vinom, ki se od »branco« (belo) prek »rosé« (svetlo rdeče) predstavi kot »tinto« (črno).

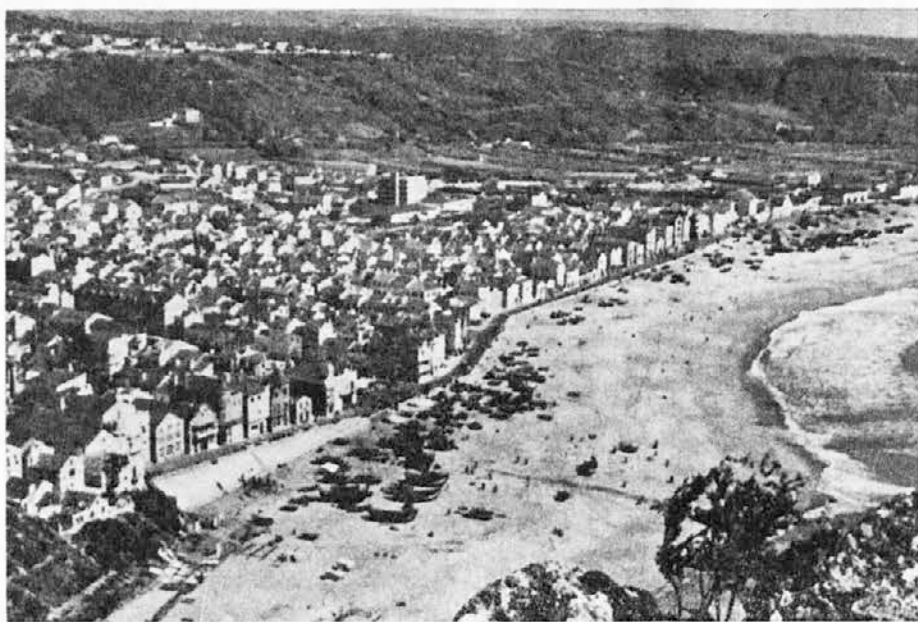
Premalo je bilo časa, da bi uživali pešem valov, ki butajo z Atlantika. Dali smo bučanju morja slovo in se povzpeli na pečino, kjer je Don Roupinho obstal s svojim konjem. Tudi tu je moralo biti vse čim bolj kratko, kajti na programu je še bil obisk Alcobaça, drugega znamenitega središča srednjeveške Portugalske.

ALCOBAÇA

Samostan v Alcobaça je delo prvega portugalskega kralja Alfonsa Henriquesa, ki je v letu 1152 poklical cistercijance, da ga zgradijo in se v njem naselijo. Pri tem so botrovali tudi politični razlogi. Cistercijanski red je bil tedaj v vsej krščanski Evropi zelo ugleden in vpliven, tudi na papeškem dvoru. Kralj Alfonso Henriques si je od tega obetal, da bo lažje dosegel dokončno priznanje neodvisnosti Portugalske.

Samostan je bil zgrajen po stilu cistercijske opatije v Clairvaux in sicer v romansko-gotskem slogu. Pročanje je dolgo 221 metrov; sredi njega je vključena cerkev, ki je največja na Portugalskem. Dolga je 106 m, 21 široka in 20.12 m visoka. V njej počivata v kamnitih sarkofagih kralj Pedro in španska plemkinja Inés de Castro.

Njuna zgodba spominja na podobno Romea in Julije v Italiji. Smo v 14. stoletju. Don Pedro še ni kralj, temveč prestolonaslednik. Na svoji poroki odkrije Inés de Castro, ki je prišla kot družica njegove žene. Za Pedra ni več pomoči. Zaljubi se

Bivše ribiško naselje in sedaj turistični kraj Nazaré ob Atlantiku

v Inés, ona pa v njega. Pedrovemu očetu pa to ni všeč. Boji se, da bi se povečal španski vpliv v deželi. Uprizori proces proti Inés. Obtožijo je prešuštnosti. Tudi Cerkev je soglasna. Obsojena je na smrt. V Coimbra jo javno obglavijo. Toda za Pedra pride ura maščevanja. Oče umre in on postane kralj. Vse plemstvo in vsa višja duhovščina morata iti v sprejodu, v katerem bodo prenesli Inésine ostanke v Alcobaça. Tam da postaviti njej in sebi dva mogočna sarkofaga. Življenje ju je ločilo, smrt ju je združila. Na posvečenem kraju čakata vstajenja.

Ne samo cerkev, tudi ostali deli samostana so vredni ogleda; tako kapiteljska dvorana, obednica, ogromna kuhinja, v

membrnih dostojanstvenikov na Portugalskem. Bil je član kraljevskega sveta, Veliki miloščinar (danes bi bil minister za socialno skrbstvo), pripadala mu je pravica kronati novega kralja in imel je civilno oblast nad 13 mesti).

Vse to je danes preteklost in zgodovina. Prišlo je 19. stoletje, ki je prineslo Portugalski malo slave, pa dosti nesreč. Oblasti so se polastili framasoni, ki so videli v Cerkvu svojega glavnega sovražnika. Sprožili so kulturni boj, ki je trajal skozi eno stoletje in se je končal šele s prihodom prof. Salazarja na oblast. Zrtev tega boja so bili zlasti samostani. Proticerkvene vlade so jih razpuščale drugega za drugim. Menihi so bili izgnani in so morali deželo

Spominska cerkev Matere božje v starem Nazaréju na pečini nad morskobalo, kjer se časti milostni kip iz 8. stoletja

katero so ribe kar naravnost priplavale po tja speljanem potočku, ki še vedno teče, pa spalnica, 66 m dolga in 17 m široka, nadalje dvorana kraljev, obložena s sinjimi ploščicami in prostrana žitna shramba.

Portugalska cistercijskemu redu mnogo dolguje: razvoj poljedelstva in živinoreje, naseljevanje odročnih krajev in zlasti razvoj šolstva. V Alcobaça je prva samostanska šola začela delovati že leta 1269. Obenem je nastala v njej bogata knjižnica, ki pa je zaradi kasnejših vdorov in državljanskih vojn popolnoma propadla.

Opat iz Alcobaça je bil eden najbolj po-

zapustiti.

Posledice so bile za versko življenje usodne. Na jugu Portugalske so imeli dušno pastirstvo v rokah v glavnem redovniki. Ko so ti odšli, je ljudstvo ostalo skoro brez duhovnikov. In še danes je tam strahotno pomanjkanje duhovščine. Ljudstvo je le po imenu krščansko, v veri pa zelo nevedno. Ni čuda, da je prav jug Portugalske pokrajina, kjer dosega komunistična partija največje uspehe.

Med zatrtimi samostani je tudi Alcobaça prišla na vrsto. Danes ni več v njej menihov, da bi prepevali večernice in jutranjice; ni več menihov, ki bi ljudi učili umnega kmetijstva, mladini pa širili obzorja. Vse to je bilo žrtvovano na oltar lažne naprednosti. Ostal je le pomnik čuvite lepote in preprostosti, iz kamnov sestavljen, ki govori tudi sedanjemu rodu: »Ravnaj se po geslu "Moli in delaj!", pa ti bo dobro na zemlji.« (Bo še - Jk)

„Zveza prijateljstva“

Pred kratkim so tudi Slovenci v Ameriki pristopili k »Zvezi prijateljstva«, organizaciji, ki povezuje narode srednje in vzhodne Evrope pod komunističnimi vladami. Člani organizacije so zastopniki Čehov in Slovkov, Poljakov, Ukrajincev in Srbov ter sedaj še Slovencev.

Predsednik »Zveze prijateljstva« je Poljak, dr. Jan Morelewski, dober znanec zunanje-političnega svetovalca v Beli hiši prof. Brzezinskega. Podpredsedniki pa so zastopniki včlanjenih narodnosti. Za Slovence je podpredsednik dr. Peter Urbanec, tajnik slovenskega Narodnega odbora. Na sejah pa Slovence zastopa Ivan Drčar.

Delo Zveze obstaja v glavnem v obveščanju ameriškega predsednika, senatorjev in kongresnikov o razmerah, v katerih živijo omenjene narodnosti, v dopisovanju v ameriške in narodne liste, v izdajanju

Pročelje samostanske cerkve v Alcobaça, ki je največja na Portugalskem. Sedanje pročelje ni prvotno. Je delo italijanskega meniha Fray Giovanni Turriano iz 17. stol.

25 let naselja in društva „Slovenska vas“

V Slovenski vasi (Veliki Buenos Aires) so 31. julija letos proslavili srebrni jubilej društva »Slovenska vas«. Najprej je bila koncelebrirana sv. maša, nato pa v društvenem domu odkritje plošče msgr. Janezu Hladniku, ki je omogočil leta 1947 pri takratnem predsedniku Argentine generalu Peronu vsetitveno dovoljenje za 10.000 slovenskih protikomunističnih beguncev, leta 1949 pa 16. maja podpisal kupno pogodbo za zemljišče v Lanúsu, kjer naj bi se po njegovi zamisli kasneje postavilo skupno slovensko naselje.

Na plošči stoji zapisano: »Msgr. Janezu Hladniku, ustanovitelju Slovenske vasi in dobrotniku vseh Slovencev v hvaležen spomin ob 25. letnici društva Slovenska vas. Julij 1977.« — In v španščini: »Los eslovenos agradecidos, julio 1977«.

Proslava se je popoldne nadaljevala s slavnostno akademijo, zaključila pa z družabnim delom ob zvokih »Slovenskega instrumentalnega ansambla«.

Kmalu potem, ko je novembra 1949 bil pok. škof dr. Gregorij Rožman prvič na obisku v Argentini in blagoslovil po msgr. Hladniku kupljeno zemljišče, je prvi slovenski rojak na njem zastavil lopato in zrastle je prva slovenska lesena hišica.

Večji zagon so dobili naši ljudje, ko se je msgr. Hladnik 31. maja 1950 naselil v bližini cerkvice sv. Jožefa ter prevzel tudi duhovno oskrbovanje tamkajšnjih naših naseljencev.

Ko je leta 1952 škof dr. Rožman drugič prišel v Argentino, je 9. marca obiskal tudi Slovensko vas, ki je že štela 42 domov. Isto leto je bil 15. junija ustanovljen kraljevni odbor Društva Slovencev ter slovenska šola za našo mladino. Pri Sv. Jožefu je pridno prepeval slovenski pevski zbor, pa tudi igralska skupina je kmalu pričela s svojim delovanjem. Vedno bolj se je s tem čutila potreba po lastni samostojni organizaciji in skupnem domu.

Zamisel je dobila utelešenje leta 1955, ko se je pričelo s kopanjem temeljev za novi dom. Dovršen je bil konec leta 1956. Kmalu nato je bila za božič prva slovenska maša v prostoru, ki je bil dozidan dvorani. 20. januarja 1957 je škof dr. Rožman ob svojem tretjem obisku Argentine dokončani dom slovesno blagoslovil.

UTRIP CERKVE

• Novi nadškof škofije Armagh (Sev. Irsk), ki je obenem primas vse Irske in navadno kardinal, je postal 53-letni Thomas Fee, rektor kolegija sv. Patricija v Maynoothu. Od 1953 je prelaval zgodovino na tem kolegiju.

• V Altöttingu na Bavarskem se je zaključilo pettedensko zasedanje redovne kongregacije »Maria Ward« sester, ki so poznane zlasti pod imenom »angleške gosposodičnice« ter imajo svoje vzgojne zavode po Evropi, Aziji in Južni Ameriki. Njih ustanoviteljica, angleška plemkinja Maria Ward (1585-1645) je pribežala v času preganjanja katoliške cerkve na Angleškem v Francijo ter ustanovila kongregacijo za vzgojo deklet iz angleških begunskih družin. Že ona je hotela, da bi bila osnova nove kongregacije pravila sv. Ignacija Lojolskega, zaradi česar so jih začeli nazivati »jezuitinke«. Toda Ap. sedež je bil težji nameri nasproten. Na zadnjem zasedanju v Altöttingu pa je 51 delegat odobrilo sklep, da kongregacija sprejme duh sv. Ignacija, kakor je hotela njena ustanoviteljica. Redovna kongregacija v Rimu bo morala sedaj ta sklep preveriti in ga ali odobriti ali pa zavreči.

Po desetih letih je postal prvotni dom na ulici Porvenir majhen in tesen. Treba je bilo misliti na večjega. Vse leto 1967 in še v pričetku leta 1968 se je na športnem igrišču gradil novi dom, bolj primeren sodobnim potrebam. Sredi leta 1973 je bil popolnoma dograjen, 29. julija istega leta pa slovesno blagoslovljen.

V 25 letih je društvo »Slovenska vas« pokazalo izredno razgibanost na vseh področjih prosvetnega in kulturnega življenja. Skupno z mladino je organiziralo številne nastope, igre, koncerte, razne akademije, glasbene festivale, najrazličnejša predavanja, skioptične in filmske predstave. Mnogo je bilo tudi gostovanj igralskih skupin in pevskih zborov od drugod. Društvo je tudi skozi vsa leta skrbelo za slovensko šolo vaške mladine, prav tako pa za zdravje slovensko domačnost.

Danes je Slovenska vas v ponos vsem Slovincem in bo verjetno ostala kot edini slovenski spomenik na argentinski zemlji, tudi še tedaj, ko se bo izgubila sleherna sled slovenskega življenja. Največ zaslug za ta spomenik pa ima msgr. Janez Hladnik, ki je z nakupom zemljišča in s svojo lastno prisotnostjo med našimi rojaki postal nesporni oče Slovenske vasi. Prav je zato storila Goriska Mohorjeva družba, da je med svoje letošnje redne knjige uvrstila tudi njegove Spomine. Odkril se nam bo nov svet, čisto neznan, ki nam bo razširil obzorja.

Bralci pišejo

Vpis v angleško šolo ali norčevanje

V četrtek 8. septembra sem po poročilih ob osmi uri prislutnil še kramljanju ob začetku novega šolskega leta, kramljanju, vsaj tako je bilo napovedano. Imena osebe, ki je kramljala, si nisem zapomnil. In kaj sem slišal?

Oddaja je bila namenjena mamicam in prvošolčkom. Že pred tem uvodom je bilo čuti neko melodijo. Ko je utihnila, se je oglasila s par stavki kramljačica, da bodo pač nekateri prvošolčki šli radi v šolo kot žabe, ki poskočijo v vodo in bodo mislili, da bodo šolsko modrost kar hitro zajeli z veliko žlico, za druge pa ne bo tako. Sledila je angleška popevka: nerazumljivo pačenje. Potem par stavkov: šola je tudi težka. Nato novo angleško popevkarško pačenje. Spet par stavkov: nekateri otroci gredo prezgodaj v šolo, moramo pomagati. Sledi francoska popevka. Par novih stavkov: priprava za šolo se mora začeti že v najbolj zgodnji mladosti. Potem menda italijanska popevka. Spet nekaj stavkov, kako pomagati otrokom. Nova angleška popevka ali bolje novo pačenje. Zopet par stavkov o pravilnem jedjenju in podobno. Sledi prazna glasba (civiljenje, popiskovanje, poropotavanje). Zopet nekaj misli (vendar!), naj starši uče otroke pravilnega govorjenja, naj jim pripovedujejo pesmi in pravljice. Sledi novo angleško pačenje: vik in krik (strašno!) kakor bi koga drli. Nova opomba: otroci naj se skupno igrajo in naj iščejo družbo, da ne postanejo samotarji. Nato italijanska popevka: nategovanje e-e-e-e-e-e-e-e, ragazzo mio penserò in te-e-e-e-e-e-e-e, če sem prav razumel. Novo opozorilo: otroci naj se sami oblačijo, umivajo, daj te jim pogum. Pesem: nekaka poginjalna melodija. Nova opomba: otrokom dajte barve za risanje, učite jih igrati in ročnih del. Sledi vendar ENA slovenska pesem! Se ena kramljačica opomba: Odgovarjajte otrokom na vprašanja, ki vam jih zastavljajo, da se razširi njihovo obzorje! Se zadnja, menda tudi angleška popevka, seveda nesmiselna. Napovedovalec pove: Ura je devet in dve minuti. Poročila...

Kam je izginila kramljačica? Kdo to ve? Potrpežljivo sem poslušal gornjo oddajo, da bi čul, kako vpeljejo otroke, to se pravi slovenske otroke v hram lepote, znanih itd. Kar je bilo besedila, ni bilo napaka, pa je bilo tako skromno, da se je popolnoma potopilo v morju tuje popevkarije, ki se je valila kot nekaj strašnega plaz, ki bo pokopal pod seboj ubogo slovensko deco...

Ker je vaš cenjeni list včasih precej pogumen, vam pošiljam te utrinke, da jih uporabite, ker živim že dlje časa pod vtičnikom, da tržaški slovenski radio razen angleških, italijanskih, španskih, nemških in ne vem še kakšnih pesmi oddaja včasih tudi slovenske, bi bilo prav ob tej priložnosti, če bi našim otrokom usmerjala srce in korak v šolo slovenska glasba in beseda!

Razočarani poslušalec radia Trst A

